

Sygn. akt II CSK 28/14

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Krzysztof Pietrzykowski
SSA Barbara Trębska

w sprawie z powództwa Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów
i Kanalizacji Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S.
przeciwko Gminie S.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 6 listopada 2014 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 25 lipca 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód - Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. z siedzibą w S. dochodził zasądzenia od pozwanej Gminy S. łącznej kwoty 219.197 złotych wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu.

W odpowiedzi na pozew pozwana nie uznała żądań pozwu i wnosząc o jego oddalenie podniosła w pierwszej kolejności zarzut braku kontrasygnaty Skarbnika Gminy S., powołując się na bezskuteczność wskazywanego w pozwie porozumienia z dnia 3 lipca 2007 r., jako podstawy roszczenia. Ponadto wskazywała, że umowa, z treści której powód wywodzi swoje żądanie nie ma charakteru umowy wzajemnej, a zawarte w jej treści unormowanie § 13, na które powołuje się powód, jest w istocie rodzajem kary umownej, co do której podniosła także zarzut rażącego wygórowania. W zakresie zaś podstawy roszczeń pozwu pojmowanej jako niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania pozwana wywodziła o braku przesłanek takiej odpowiedzialności w postaci szkody i normalnego związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem pozwanej, a szkodą jakiej miał doznać powód.

W toku postępowania w piśmie z dnia 18 maja 2012 r. powód wskazał, jako dodatkową podstawę prawną roszczenia - naprawę szkody wyrządzonej powódce przez pozwaną w związku z niezawiadomieniem jej o bezskuteczności porozumienia z dnia 3.07.2007 r." Podnosił, że szkodą MPWiK jest wielkość odprowadzonego podatku od nieruchomości za lata 2010 i 2011 w wysokości 305.272,96 zł., bo gdyby powód został powiadomiony o braku kontrasygnaty Porozumienia, nie powstałyby budowle objęte podatkiem.

Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu.

Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego poprzedziły następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 11 sierpnia 2004 r. Gmina Miasto S. i Gmina S. wspólnie złożyły do Komisji Europejskiej wnioski o dofinansowanie inwestycji z Funduszu Spójności. Celem była realizacja projektu zatytułowanego „System wodociągowy i kanalizacyjny w S.” Inwestycja ta miała obejmować modernizację stacji

uzdatniania wody w S. i wodociągu wody surowej na odcinku 800 metrów, budowę sieci kanalizacyjnej sanitarnej o długości 66 km i 38 pompowni na terenie miejskim S., budowę sieci kanalizacyjnej sanitarnej na terenach wiejskich Gminy S. o długości około 100 km i 64 pompowni, a także budowę kanalizacji deszczowej i oczyszczalni wód deszczowych dla lewobrzeżnej części S.

W dniu 17 listopada 2006 r. została wydana decyzja Komisji Wspólnot Europejskich w sprawie przyznania pomocy w ramach Funduszu Spójności dla powyższego projektu. Beneficjentem środków pomocy finansowej z Unii Europejskiej była Gmina Miasto S. Przedsięwzięcie było nastawione przede wszystkim na osiągnięcie efektu ekologicznego funkcjonowania systemu wodno - kanalizacyjnego na terenie objętym inwestycją. Harmonogram inwestycji zakładał jej rozpoczęcie w końcu maja 2006 r. i zakończenie w końcu czerwca 2011 r.

W dniu 3 lipca 2007 r. Gmina Miasto S. i Gmina S. oraz Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. z siedzibą w S. zawarły Porozumienie", które miało regulować prawa i obowiązki stron wspólnie uczestniczących w realizacji Projektu „System wodociągowy i kanalizacyjny w S.", opierający się na złożonym wniosku do Komisji Wspólnot Europejskich i wydanej przez tę Komisję decyzji, stanowiącej podstawę finansowania inwestycji. Umowa ta zakładała, że każda z jej stron będzie uczestniczyła w Projekcie przez zaangażowanie własnych środków finansowych, przy wartości całej inwestycji, określonej na kwotę 124,8 mln złotych, według wielkości określonych w zakresie kosztów kwalifikowanych - Gmina Miasto S. na poziomie 8,6 %, Gmina S. - 5,4 % z udziałem środków z Funduszu Spójności w tej mierze na poziomie 55 %. Natomiast koszty budowy poszczególnych odcinków kanalizacji (tzw. koszty niekwalifikowane) miały być finansowane na terenie miasta w równych częściach przez Gminę Miasto S. i MPWiK , zaś na terenie Gminy także w równych częściach przez Gminę S. i MPWiK. Po zakończeniu całego Projektu powstały w wyniku jego realizacji majątek, obejmujący wodociągi i kanalizację sanitarną miał być własnością MPWiK, przy zapewnieniu udziałów w nim dla wszystkich uczestników projektu proporcjonalnie do zakresu współfinansowania, z tym że równowartość majątku współfinansowana z Funduszu Spójności miała zostać zamieniona na udziały dla beneficjenta tych środków czyli Gminy Miasto S. Przy takim zakresie ustalenia

partycypacji stron w Projekcie, przyjęto także § 13 tej umowy. Nakładał on na Gminę S. i Gminę Miasto S. zobowiązanie do podjęcia wszelkich dopuszczalnych prawem działań, aby w ciągu dwóch lat od zakończenia budowy (wydania Świadectwa Przejęcia) mieszkańcy skanalizowanych terenów podłączyli się do nowo wybudowanej sieci kanalizacyjnej. Zgodnie z § 13 pkt 2, zrealizowanie Projektu na terenie Gminy S. w zakresie rzeczowym przy zaistnieniu możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej takiej ilości mieszkańców Gminy, jaką zakładało Studium Wykonalności tj. 6.500, będzie zobowiązywało Gminę S. do dostarczania do nowo wybudowanej sieci kanalizacyjnej po roku od zakończenia budowy (wydania Świadectwa Przejęcia) - co najmniej 60 % docelowej ilości ścieków, założonej w Studium Wykonalności, zaś po dwóch latach 100 % tej ilości. W treści ustępu 4 tego unormowania strony przewidziały, że w przypadku niedostarczenia ilości ścieków określonych w powyższy sposób, Gmina S. z własnego budżetu sfinansuje różnicę pomiędzy wielkością przychodów, wynikającą z ilości ścieków, określonych w ustępie 2 i 3 tego unormowania, a rzeczywistą ilością dostarczonych ścieków. Porozumienie to w imieniu pozwanej Gminy S. podpisał Wójt J. K. i wówczas nie zostało ono opatrzone kontrasygnatą Skarbnika Gminy S.; kontrasygnaty takiej nie udzielono także do czasu zamknięcia rozprawy w sprawie. Wójt Gminy S. nie miał świadomości braku kontrasygnaty, a dowiedział się o tym dopiero w toku niniejszego postępowania.

W dniu 29 lutego 2008 r. została zawarta umowa o przekazanie realizacji Projektu nr [...] pod nazwą System wodociągowy i kanalizacyjny w S. między Gminą Miasto S. a Miejskim Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. z siedzibą w S., która przewidywała przejęcie przez powyższą spółkę praw, obowiązków i odpowiedzialności jednostki odpowiedzialnej za realizację przedmiotowego Projektu.

W dniu 17 marca 2008 r. doszło do zawarcia umowy o dofinansowanie przedmiotowego Projektu pomiędzy Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z siedzibą w W., a Gminą Miastem S., w imieniu której działało Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. w S., jako beneficjent publicznych środków finansowych. W konsekwencji powyższego porozumienia, powodowa spółka zawierała następnie na potrzeby uzyskania

środków finansowania inwestycji umowy pożyczki, z tytułu których obciążenia finansowe dla powódki w latach 2009 - 2026 wynoszą łącznie około 59.000.000 złotych.

Od początku roku 2010 przedstawiciele pozwanej Gminy podejmowali starania, zachęcające mieszkańców do podłączania się do sieci wodno - kanalizacyjnej.

W dniu 28 lipca 2011 r. Rada Gminy S. podjęła uchwałę w sprawie zasad i trybu postępowania przy udzielaniu dotacji celowej na zadania polegające na budowie przyłączy kanalizacyjnych na terenie Gminy S. Przewidziano wówczas maksymalną dotację dla każdego mieszkańca, który poniesie koszt przyłącza w wysokości 50%, ale nie przekraczający 700 złotych. Ponadto w 2011 r. pozwana gmina przeprowadzała kontrole w indywidualnych gospodarstwach w zakresie sposobu odprowadzania ścieków i posiadanych umów na ich odbiór i nieczystości stałych. Wójt pozwanej wdrożył kilkadziesiąt postępowań administracyjnych, wydając kilkanaście decyzji, nakazujących natychmiastowe podłączenie do sieci kanalizacyjnej w miejscowościach R. i M.

Realizacja inwestycji doprowadziła do wybudowania na obszarach Gminy S. sieci wodno - kanalizacyjnej o przewidywanej długości około 100 km, przy zaistnieniu technicznych możliwości przyłączania się indywidualnych użytkowników. Na koniec 2010 r. nie doszło jednak do stanu, w którym do nowo wybudowanej sieci przyłączyła się na tym terenie taka ilość użytkowników, która mogłaby zapewnić dostarczanie przynajmniej 60 % przewidywanej w Studium Wykonalności Projektu ilości ścieków.

Obecnie zrealizowano w zakresie podłączeń na terenie Gminy S. 42 % przyłączy dla całego kontraktu. Powodowa spółka ponosi koszty realizacji inwestycji w postaci spłaty rat kredytowych, które w 2012 r. wyniosły około 1,6 mln złotych, a w okresie trzech lat koszt podatku od nieruchomości na rzecz Gminy S. wyniósł około 11.100.000 złotych.

Wystawione przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. w S. noty księgowe z tytułu należności za ścieki nieodprowadzone do nowo wybudowanej kanalizacji sanitarnej we wsi R., kierowane do Urzędu Gminy S. i doręczone adresatowi, nie zostały opłacone.

Oceniając materiał dowodowy Sąd wskazał, że okoliczności istotne z punktu widzenia zakresu żądań, będących przedmiotem rozpoznania w sprawie, pozostawały co do faktów nie kwestionowane.

W ramach rozważań prawnych Sąd I instancji wskazał, że powód dochodził w niniejszym procesie zasadniczo roszczenia, wywodzonego z treści § 13 ust. 4 łączącego strony Porozumienia z dnia 3 lipca 2007 r., negując jednocześnie aby była to kara umowna. Zdaniem Sądu, dochodzone roszczenie jest jednak *sui generis* karą umowną, a to z kolei oznacza, że wierzyciel, dla którego zastrzeżono w umowie karę umowną, powinien wykazać jedynie istnienie i treść zobowiązania łączącego go z dłużnikiem, a także fakt niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Umowa z dnia 3 lipca 2007 r. nakładała na pozwaną Gminę obowiązek „podjęcia wszelkich dopuszczalnych prawem działań, aby w ciągu 2 lat od zakończenia budowy (wydania Świadectwa Przejęcia) mieszkańcy skanalizowanych terenów podłączyli się do nowo wybudowanej sieci kanalizacyjnej”. W treści ust. 2 § 13 umowy przewidziano jaka ilość ścieków powinna być dostarczana z terenów pozwanej Gminy, przy wywiązaniu się z przyjętego przez nią obowiązku.

W tym kontekście Sąd uznał, że świadczenie przewidziane w ust. 4 § 13 umowy miało swój cel w postaci zdyscyplinowania pozwanej do wywiązania się z przyjętego zobowiązania, a jednocześnie miało spełniać funkcję gwarantującą powodowi wyrównanie określonego uszczerbku w razie uchybienia temu obowiązkowi, na poziomie umownie ustalonym przez strony.

Sąd uznał jednak racje strony pozwanej, podnoszącej zarzut braku skuteczności prawnej Porozumienia z powodu braku jego kontrasygnaty przez skarbnika Gminy, wskazując jednocześnie na niemożność przyjęcia istnienia takiej kontrasygnaty w sposób dorozumiany.

Brak kontrasygnaty nie spowodował, iż umowa stron jest dotknięta nieważnością, ale uczynił ją bezskuteczną z możliwością konwalidacji poprzez późniejsze udzielenie kontrasygnaty, co jednak nie nastąpiło do czasu zamknięcia rozprawy. Tym samym, zdaniem Sądu, powód nie zdołał wykazać, aby istniała skuteczna prawnie podstawa dochodzenia zapłaty kary umownej.

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że w kontekście braku kontrasygnaty powód zarzucał kontrahentowi niepowiadomienie go o tym fakcie i o możliwości powstrzymania się ze spełnieniem świadczenia, do którego się zobowiązał. W przypadku zawarcia umowy wzajemnej bez kontrasygnaty, gmina powinna bowiem powiadomić drugą stronę porozumienia o tym braku. Sąd uznał jednak, że umowa stron nie ma charakteru umowy wzajemnej. Umowa z dnia 3 lipca 2007 r. nakładała na każdą z jej stron określone obowiązki, nie wykazujące cech ekwiwalentności. Stąd też uznał, że nie ma racji powód podnosząc, że mogło dojść do powstrzymania się przez niego od spełnienia przyjętego zobowiązania, gdyby był powiadomiony przez pozwaną Gminę o braku kontrasygnaty. Dodatkowo Sąd I instancji podniósł, że powód, dochodząc odszkodowania, nie wykazał faktu poniesienia szkody i jej zakresu. W ocenie Sądu nie można uznać, aby miarodajne było w tej mierze wyliczenie wedle zasady przyjętej w treści ust. 4 § 13 umowy stron, gdyż jest to sposób wskazany wyłącznie dla potrzeb ustalenia wysokości kary umownej, który nie jest tożsamy z ustaleniem wysokości szkody w tym względzie.

Powyzszy wyrok zaskarżyła w całości apelacją strona powodowa, którą Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 25 lipca 2013 r. oddalił jako, bezzasadną.

Podzielił dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne i przyjął je za własne.

Zwrócił uwagę, że sama treść art. 46 ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym nie pozostawia żadnych wątpliwości, że dla skuteczności czynności prawnej, wskazanej w tym przepisie, potrzebna jest kontrasygnata skarbnika. Skuteczność czynności prawnej oznacza wywołanie przez tę czynność, wynikających z niej skutków prawnych. Skoro więc kontrasygnata skarbnika gminy stanowi warunek skuteczności danej czynności prawnej, to zasadnie kwalifikuje się ją jako warunek prawny (*condicio iuris*). Jest to bowiem przesłanka, od wystąpienia której ustawa uzależnia powstanie skutku prawnego. Dopóki przesłanka ta nie zostanie spełniona, dopóty istnieje stan zawieszenia; strony związane są umową, lecz powinny powstrzymać się od działań, które naruszyłyby uprawnienia drugiej z nich na wypadek spełnienia się przesłanki ustawowej. W razie ziszczenia się warunku

ustawowego, powstaje skutek prawny danej czynności; definitywny brak udzielenia kontrasygnaty powoduje, że skutek prawny czynności w ogóle nie powstaje.

Uznał, że nie można przyjąć istnienia kontrasygnaty w sposób dorozumiany, w szczególności poprzez regulowanie innych zobowiązań finansowych, wynikających z Porozumienia z dnia 3 lipca 2007 roku, gdyż takie częściowe wykonanie umowy nie sanuje bezskuteczności Porozumienia. Jego zdaniem, nie ma żadnego dowodu w sprawie, który wskazywałby, że wolą Skarbnika Gminy S. było udzielenie kontrasygnaty dla zobowiązań, wynikających z powołanego § 13 Porozumienia.

Tym samym uznał, że powód nie zdołał wykazać istnienia skutecznej prawnie podstawy zapłaty dochodzonej pozwem kwoty.

Podzielił też stanowisko Sądu Okręgowego co do faktu, że strona powodowa nie wykazała faktu poniesienia szkody i jej zakresu, tym bardziej, że szkodą tą nie może być całość kosztów wskazywanych przez stronę powodową. W tym znaczeniu, zdaniem Sądu strona powodowa chciałaby gwarancji na powodzenie ekonomiczne podjętego przedsięwzięcia i przerzucenia znaczącej części ryzyka jego opłacalności ekonomicznej na powodową Spółkę.

Od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł powód, opierając ją na podstawie naruszenia prawa materialnego. Zarzucił naruszenie art. 46 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. Nr 16 poz. 95 z późniejszymi zmianami), poprzez ich błędną wykładnię zakładającą, że kontrasygnata Skarbnika Gminy na czynności prawnej mogącej rodzić zobowiązanie finansowe gminy nie może zostać udzielona w sposób inny niż poprzez złożenie podpisu Skarbnika na dokumencie zawierającym treść tej czynności i niewłaściwe zastosowanie tych przepisów, polegające na uznaniu, że w stanie faktycznym niniejszej sprawy stanowiące podstawę powództwa Porozumienie z dnia 3 lipca 2007 r. nie zostało kontrasygnowane przez Skarbnika Gminy S.; art. 487 § 2 k.c. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie prowadzące do uznania, że Porozumienie z dnia 3 lipca 2007 r. zawarte pomiędzy stronami nie ma charakteru umowy wzajemnej w rozumieniu tego przepisu; art. 354 § 1 i § 2 k.c., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie prowadzące do uznania, że na

pozwanej nie ciążył obowiązek zawiadomienia powódki o tym, że Porozumienie z dnia 3.07.2007 r., stanowiące podstawę powództwa nie zostało kontrasygnowane przez Skarbnika Gminy S.; art. 490 § 1 k.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie przez to, że wiedza powódki o tym, iż porozumienie z dnia 03.07.2007 r. stanowiące podstawę powództwa nie zostało kontrasygnowane przez Skarbnika Gminy S., nie dałaby jej prawa do powstrzymania się z własnym świadczeniem wynikającym z tej umowy.

W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od strony pozwanej dochodzonej kwoty, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcie i kosztach procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strony powodowej, pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy ma art.46 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 594) – dalej: „u.s.g.”, którego treść jest następująca:

1. Oświadczenie woli w imieniu gminy w zakresie zarządu mieniem składa jednoosobowo wójt albo działający na podstawie jego upoważnienia zastępca wójta samodzielnie albo wraz z inną upoważnioną przez wójta osobą.
2. Jeżeli czynność prawna może spowodować powstanie zobowiązań pieniężnych, do jej skuteczności potrzebna jest kontrasygnata skarbnika gminy (głównego księgowego budżetu) lub osoby przez niego upoważnionej.
3. Skarbnik gminy (główny księgowy budżetu), który odmówił kontrasygnaty, dokona jej jednak na pisemne polecenie zwierzchnika, powiadamiając o tym radę gminy oraz regionalną izbę obrachunkową.

Z treści tego przepisu wynika, że kontrasygnata skarbnika gminy nie stanowi oświadczenia woli, gdyż takie oświadczenie w imieniu gminy składa jednoosobowo wójt lub upoważnione przez niego osoby. Stanowisko takie jest prezentowane jednolicie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. przykładowo wyroki: z dnia

27 marca 2000 r., III CKN 608/98, OSNC 2000, nr 9, poz. 172, z dnia 15 grudnia 1999 r., I CKN 304/98, z dnia 16 lutego 2005 r., IV CK 526/04, z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 117/09, z dnia 3 października 2012 r., II CSK 97/12, czy z dnia 15 marca 2013 r., V CSK 180/12 - niepubl.). W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że kontrasygnata stanowi oświadczenie wiedzy skarbnika co do stanu planu finansowego gminy (budżetu) i jest narzędziem dyscypliny budżetowej. Brak jej nie powoduje zatem nieważności oświadczenia woli, chyba że ustawa taką sankcję wyraźnie przewiduje, jak to ma miejsce w przypadku czynności prawnych wymienionych w art. 262 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 885), ale jedynie jej nieskuteczność. Wbrew przy tym pogładowi Sądu Okręgowego, skutkiem braku kontrasygnaty skarbnika nie jest stan bezskuteczności zawieszanej, o jakiej mowa w art. 63 k.c. W piśmiennictwie trafnie podnosi się bowiem, że przeciwko takiej kwalifikacji przemawia nie tylko to, że skarbnik nie jest organem gminy, a tym bardziej organem osoby trzeciej, od zgody której uzależniona jest skuteczność złożonego przez stronę oświadczenia woli, ale przede wszystkim to, że organ gminy, czyli wójt może na podstawie art. 46 ust. 4 u.s.g. wymusić złożenie kontrasygnaty przez skarbnika. W rezultacie można tu mówić jedynie o analogii do sytuacji prawnej charakteryzującej bezskuteczność zawieszoną, a więc o bezskuteczności *sui generis*.

Stosownie do art. 60 k.c., oświadczenie woli organu gminy może być wyrażone w dowolny sposób, byleby tylko ujawniało w dostateczny sposób jej treść, chyba że ustawa lub umowa przewiduje dla danej czynności formę aktu notarialnego lub inną formę szczególną. W judykaturze przyjmuje się, że te zasady mają również odpowiednie zastosowanie do formy składania kontrasygnaty przez skarbnika gminy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2012 r., II CSK 97/12, niepubl.). Oznacza to, że przystąpienie do realizacji umowy, może być uznane za potwierdzenie jej zawarcia i jednocześnie za złożenie w sposób dorozumiany kontrasygnaty przez skarbnika. W orzecznictwie zarysowała się tylko rozbieżność stanowisk co do tego czy wystarczy tu wykonywanie umowy przez kontrahenta gminy, jak to przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 marca 2000 r., III CKN 608/98, czy konieczne jest jej realizowanie przez samą gminę, za czym opowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK

117/09. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę przychyliła się do poglądu wyrażonego w tym drugim stanowisku. Rozstrzygające powinno być bowiem zachowanie samej gminy, skoro na jego podstawie ma być rekonstruowana treść oświadczenia jej woli, a nie zachowanie się kontrahenta, które może mieć tu znaczenie jedynie uzupełniające. Trzeba przy tym dodać, że, zgodnie z mającym tu odpowiednie zastosowanie art. 63 k.c., kontrasygnata może być wyrażona także po złożeniu oświadczenia woli przez wójta gminy i wówczas wywiera skutek wsteczny, co oznacza przywrócenie skuteczności temu oświadczeniu od chwili jego złożenia w porozumieniu z 3 lipca 2007 r.

W tej sytuacji nie można zaakceptować stanowiska Sądu Okręgowego, który uznał, że udzielenia kontrasygnaty przez skarbnika gminy nie da się przyjmować w sposób dorozumiany, a fakt częściowego wykonania umowy przez pozwaną gminę nie sanuje jej bezskuteczności. Podzielenie tego stanowiska przez Sąd Apelacyjny oznacza, że usprawiedliwionym okazał się zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 46 ust. 1 i 3 u.s.t., co jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia skargi kasacyjnej (art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 108 § 2 k.p.c.).

W związku z tym nie ma potrzeby szerszego rozważania kwestii, której w skardze kasacyjnej poświęcono dużo miejsca, a mianowicie czy przywołane porozumienie ma charakter umowy wzajemnej. Należy jedynie wskazać na pewien brak konsekwencji w tej mierze samego skarżącego. Udzielając pozytywnej odpowiedzi na to pytanie, autor skargi stwierdza, że porozumienie było w swej istocie „umową regulującą wspólne przedsięwzięcie, nastawione na osiągnięcie określonych korzyści finansowych” (...). Osłabia to jego argumentację o rzekomej ekwiwalentności porozumienia, przywoływanej jako istotny wyróżnik charakterystyczny dla umowy wzajemnej.